

ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଅଭ୍ୟୁଦୟ

ସୁରେଶ ବିଦ୍ୟାଳୟରୁ ଫେରିବା ବାଟରେ ଦେଖିଲା, ତାଙ୍କ ପଡୋଶୀ ବୁଲୁକାକାଙ୍କ ଘର ଆଗରେ ଦଳେ ଲୋକ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି । ଘରଭିତରୁ କାନ୍ଦଣା ଶୁଣାଯାଉଛି । ସେ ଘଟଣା କ’ଣ ଜାଣିବାକୁ ଚାହିଁଲା । ଜାଣିଲା, ବୁଲୁକାକାଙ୍କ ମା ମରିଯାଇଛି । ଲୋକମାନେ ତାକୁ ଶ୍ମଶାନକୁ ନେବାପାଇଁ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇଛନ୍ତି । ସୁରେଶ ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆସିଲା ମରିଗଲା ପରେ ଲୋକମାନେ କେଉଁଠାକୁ ଯାଆନ୍ତି ? ମଲାପରେ ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା କ’ଣ ହୁଏ ? ବର୍ତ୍ତମାନ ଆନ୍ଦେମାନେ ଏସବୁ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଜାଣିବା ।

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ତର ଆମେ ଉପନିଷଦ ଗ୍ରନ୍ଥରୁ ଜାଣିପାରିବା । ଏଥିରେ ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନର ମୌଳିକ ତଥ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ମନୁଷ୍ୟ ଯେତେବେଳେ ନିରାଶ ହୋଇପଡ଼େ ସେତେବେଳେ ସେ ଈଶ୍ବରଙ୍କୁ ଚିନ୍ତାକରେ । ଈଶ୍ବରଙ୍କ ନିକଟରେ ନିଜକୁ ସମର୍ପଣ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ । ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ତତ୍ତ୍ୱ ପାଇବା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ ହୁଏ । ମନରେ ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଭାବ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ଏହାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରିବା ଦିଗରେ ଉପନିଷଦର ଭୂମିକା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜଣେ ଆଦର୍ଶ ଶିଷ୍ୟ ନିଜର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭକ୍ତି, ନିଷ୍ଠା, ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ଓ ସେବା ବଳରେ ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରେ । ଯେପରି ଶ୍ରୀମଦ୍ ଭଗବତ୍ ଗୀତାଗ୍ରନ୍ଥରେ ଅର୍ଜୁନ ନିଜ ଗୁରୁ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ପାଇ ପାରିଥିଲେ । ବ୍ରହ୍ମ ହେଉଛି ପରମାତ୍ମା ବା ପରମେଶ୍ବର । ଏହି ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ବିଷୟରେ ଉପନିଷଦରେ ସବିଶେଷ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ମହାଭାରତ ଯୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଅର୍ଜୁନଙ୍କ ସହିତ କି ଭୂମିକାରେ ଥିଲେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରି ଲେଖା ।

ସେହିପରି ଅନ୍ୟଏକ ଉଦାହରଣ ରହିଛି କଠୋପନିଷଦର ନଚିକେତା ଉପାଖ୍ୟାନରେ । ନଚିକେତା କିପରି ନିଜର ଶ୍ରଦ୍ଧା, ଭକ୍ତି, ନିଷ୍ଠା ଓ ସେବା ବଳରେ ଧର୍ମରାଜ ଯମଙ୍କଠାରୁ ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ ଲାଭ କରିଥିଲେ ତାହା ଏଥିରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ।

ବହିପଢ଼ି ନଚିକେତା ଉପାଖ୍ୟାନ ବିଷୟରେ ଜାଣିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକର ।

ଉପନିଷଦ ହେଉଛି ବେଦର ଏକ ଅଂଶ । ଏଥିରେ ବହୁ ଜଟିଳ ତତ୍ତ୍ୱ ଯଥା, ଜୀବାତ୍ମା, ପରମାତ୍ମା, ପୃଥିବୀ ସୃଷ୍ଟିର ରହସ୍ୟ ଆଦି ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି । ବୈଦିକ ଯୁଗର ଶେଷ ଭାଗରେ ଉପନିଷଦ ରଚନା କରାଯାଇଛି ।

ଉପନିଷଦର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ :

ଗୁରୁ ଓ ଶିଷ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କଥୋପକଥନ ମାଧ୍ୟମରେ ବହୁତତ୍ତ୍ୱର ଗୁଡ଼ ରହସ୍ୟ ଉପନିଷଦରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଉପନିଷଦର ସଂଖ୍ୟା ଅନେକ । ତେବେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳୁଥିବା ଉପନିଷଦ ସଂଖ୍ୟା ୨୦୦ ବୋଲି କୁହାଯାଉଛି । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରୁ ୧୬ଗୋଟି ଉପନିଷଦ ପ୍ରଧାନ ଅଟେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉପନିଷଦରେ ଭିନ୍ନଭିନ୍ନ ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ରହିଛି ।

ଭାରତୀୟ ଦାର୍ଶନିକମାନେ ଉପନିଷଦକୁ ବିଭିନ୍ନ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଦର୍ଶନ ଶାସ୍ତ୍ରର ପଣ୍ଡିତମାନେ ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଅଦ୍ୱୈତବାଦମୂଳକ ବ୍ୟାଖ୍ୟାକୁ ଅଧିକ ସମ୍ମାନ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ବ୍ୟାଖ୍ୟା ହିଁ ସଂସାର ସହିତ ଅଧିକ ସଂପୃକ୍ତ । ବଲ୍ଲଭାଚାର୍ଯ୍ୟ, ମାଧ୍ୱାଚାର୍ଯ୍ୟ, ରାମାନୁଜ ପ୍ରଭୃତି ଭାରତୀୟ ଦାର୍ଶନିକ ଉପନିଷଦକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାବରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ।

କେତୋଟି ଉପନିଷଦର ନାମ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ତାଲିକା କର

ଜୈନଧର୍ମ ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ

ମହାବୀର ଓ ଜୈନଧର୍ମ :

ବିଦ୍ୟାଳୟର ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀମାନେ ଥରେ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ସହିତ ଭୁବନେଶ୍ୱର ବୁଲିବାକୁ ଯାଇଥିଲେ । ସେଠାରେ ସେମାନେ ଉଦୟଗିରି ଓ ଖଣ୍ଡଗିରିରେ ଥିବା ଜୈନଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ଧଉଳିସ୍ତୁପ ବୁଲି ଦେଖିଲେ । ପିଲାମାନେ ଜାଣିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁଲେ, ଜୈନ ଗୁମ୍ଫା ଓ ବୌଦ୍ଧ ସ୍ତୁପ କ'ଣ ? ଉତ୍ତରରେ ଇତିହାସ ଶିକ୍ଷକ ଯାହା କହିଥିଲେ, ଆସ ଜାଣିବା ।

ଆଜକୁ ପ୍ରାୟ ୨୫୦୦ ବର୍ଷତଳେ ଖ୍ରୀ:ପୂ: ଷଷ୍ଠ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଭାରତରେ ଦୁଇ ଜଣ ମହାପୁରୁଷ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ନୂତନ ଚିନ୍ତାଧାରା ନେଇ ଦୁଇଟି ଧର୍ମ ମତବାଦ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ସେମାନେ ହେଲେ ମହାବୀର ଜୈନ ଓ ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ।

ଉଦୟଗିରି ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ପାହାଡ଼ରେ ଥିବା ଜୈନଗୁମ୍ଫାଗୁଡ଼ିକ ବିଷୟରେ ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଲେଖ ।

ମହାବୀର ଜୈନଧର୍ମର ପ୍ରଚାରକ ଥିଲେ । ଜୈନଧର୍ମର ପରମ୍ପରା ଅନୁଯାୟୀ ତାଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ ୨୩ଜଣ ତୀର୍ଥଙ୍କର ସେମାନଙ୍କର ବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ରଷ୍ଟ୍ରଭନାଥ ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରଥମ ତୀର୍ଥଙ୍କର ଏବଂ ମହାବୀର

୨୪ତମ ତୀର୍ଥଙ୍କର । ମହାବୀରଙ୍କ ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ତୀର୍ଥଙ୍କର ପାର୍ଶ୍ବନାଥ କାଶୀ ରାଜା ଅଶ୍ବସେନଙ୍କ ପୁତ୍ର ଥିଲେ । ସେ ମହାବୀରଙ୍କ ୨୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଆବିର୍ଭାବ ହୋଇଥିଲେ । ସେ ଜୈନଧର୍ମର ଚାରିଗୋଟି ନୀତି ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- ଜୀବପ୍ରତି ହିଂସା ଆଚରଣ ନ କରିବା, ମିଥ୍ୟା ନକହିବା, ଚୋରି ନକରିବା ଓ ସମ୍ପତ୍ତିପ୍ରତି ଅନାଗ୍ରହ ହେବା । ତେଣୁ ପାର୍ଶ୍ବନାଥଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମକୁ “ଚତୁର୍ଯ୍ୟାମ ଧର୍ମ” କୁହାଯାଉଥିଲା । ମହାବୀର ସେଥିରେ ଆଉଏକ ନୀତି ‘ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ’ ଯୋଗ କରିବାରୁ ଏହା “ପଞ୍ଚଯାମ ଧର୍ମ” ରେ ପରିଣତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ପାଞ୍ଚଟି ନୀତିକୁ ଜୈନମାନେ “ପଞ୍ଚମହାବ୍ରତ” ଭାବରେ ପାଳନ କରିଥାନ୍ତି ।

ମହାବୀର ଥିଲେ ପାର୍ଶ୍ବନାଥଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମର ସଂସ୍କାରକ ଓ ପ୍ରଚାରକ । ସେ ବୈଶାଳୀ ନଗରର କୁନ୍ଦଗ୍ରାମର ଏକ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜନ୍ମବେଳେ ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ବର୍ଦ୍ଧମାନ । ତାଙ୍କ ପିତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ ଏବଂ ମାତାଙ୍କ ନାମ ତ୍ରିଶଳା । ବର୍ଦ୍ଧମାନ ଯଶୋଦା ନାମ୍ନୀ ଏକ କନ୍ୟାକୁ ବିବାହ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଗୋଟିଏ କନ୍ୟା ଜାତ ହୋଇଥିଲା । ସେ ୩୦ବର୍ଷ ବୟସରେ ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ଗୃହ ତ୍ୟାଗକରି ଦୀର୍ଘ ୧୨ ବର୍ଷ କଠୋର ସାଧନାରେ କଟାଇଥିଲେ । ତ୍ରୟୋଦଶ ବର୍ଷ ଅର୍ଥାତ୍ ଜୀବନର ୪୨ବର୍ଷ ବୟସରେ ସେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ଲାଭକରିଥିଲେ । ସେ ପ୍ରକୃତ ଜ୍ଞାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ‘ଜିନ’ କୁହାଗଲା । ଏହି ‘ଜିନ’ ଶବ୍ଦରୁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମକୁ ଜୈନ ଧର୍ମ କୁହାଯାଏ । ସେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟମାନଙ୍କ ଉପରେ ଜୟଲାଭ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ମହାବୀର କୁହାଗଲା ।

ମହାବୀର ଜୈନ

ଧର୍ମପ୍ରଚାର :

ମହାବୀର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ବୁଲି ଜୈନଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ସେ ମଗଧର ରାଜା ବିମ୍ବିସାର ଓ ଅଜାତଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ଜୈନ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ କରାଇଥିଲେ । ଦୀର୍ଘ ୩୦ ବର୍ଷ କାଳ ମଗଧ, ଅବନ୍ତୀ, ବୈଶାଳୀ, ମିଥିଳା ଓ ଶ୍ରାବସ୍ଥୀ ଇତ୍ୟାଦି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ନିଜର ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର କରି ୭୨ ବର୍ଷ ବୟସରେ ପାବା ନାମକ ସ୍ଥାନରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ଧର୍ମନୀତି:

ସରଳ ଓ ନିରାଡ଼ମ୍ବର ଜୀବନଯାପନ କରିବା ଉପରେ ମହାବୀର ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ସେ ଇଶ୍ବରଙ୍କ ସ୍ଥିତି, ଯାଗଯଜ୍ଞ, ଧର୍ମବିଧି, ପଶୁବଳୀ ଓ ଜାତିଭେଦକୁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁନଥିଲେ । ସେ କହୁଥିଲେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜୀବ ପ୍ରତି ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଦୟା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିବା ମନୁଷ୍ୟର ଧର୍ମ । ଅହିଂସା ଜୈନ ଧର୍ମର ମୂଳ ମନ୍ତ୍ର ଥିଲା । ଜୈନ ଧର୍ମର ଲୋକମାନେ ଅହିଂସାକୁ ଅତି କଠୋର ଭାବରେ ପାଳନ କରନ୍ତି । ଏପରିକି ସେମାନେ ରାତିରେ ଦୀପ ନଜାଳିବା, ମୁହଁ ଓ ନାକକୁ କନାରେ ଘୋଡ଼ାଇ ରଖିବା, ଧାରଗତିରେ ଚାଲିବା ଇତ୍ୟାଦି ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି । କାରଣ ଏହାଦ୍ୱାରା କାଟପତଙ୍ଗ ଆଦିଙ୍କର ଜୀବନ ନାଶ ହେବ ନାହିଁ ।

ମହାବୀର ପୁନର୍ଜନ୍ମରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିଲେ । ପୁନର୍ଜନ୍ମରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ତିନିଗୋଟି ମାର୍ଗ ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଉପଦେଶ ଦେଇଥିଲେ, ଯଥା- ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସ, ସତ୍ ଜ୍ଞାନ ଓ ସତ୍ କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହାକୁ ଜୈନ ‘ତ୍ରିରତ୍ନ’ କୁହାଯାଏ ।

ମହାବୀର କର୍ମବାଦ ଉପରେ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ସୁକର୍ମ ଓ କୁକର୍ମ ଉପରେ ତାର ପୁନର୍ଜନ୍ମ ନିର୍ଭର କରେ । ସୁକର୍ମ କଲେ ପୁନର୍ଜନ୍ମ ହେବ ନାହିଁ । ଆତ୍ମସଂଯମ, ଶୁଦ୍ଧପୁତ ଆଚରଣ ଓ ନୀତିମୟ ଜୀବନ ଯାପନ ଦ୍ୱାରା ଆତ୍ମା ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରେ । ଆତ୍ମାର କର୍ମ ବନ୍ଧନରୁ ମୁକ୍ତି ହେଉଛି ନିର୍ବାଣ । ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ନିର୍ବାଣ । ଏହା କେବଳ ଉପବାସ, ଧ୍ୟାନ ଓ କଠୋର ସଂଯମ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରିବ ।

ଜୈନମାନେ ଅହିଂସା ନୀତିକୁ କିପରି ପାଳନ କରନ୍ତି, ଚିନ୍ତା କରି ଲେଖ ।

ଧର୍ମ ପ୍ରସାର:

ମହାବୀରଙ୍କ ଜୈନଧର୍ମ କାଳକ୍ରମେ ଲୋକପ୍ରିୟ ହେଲା । ଏହା ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ଧର୍ମର ନୀତିଗୁଡ଼ିକ ପାଲି ଓ ପ୍ରାକୃତ ଭାଷାରେ ଲେଖା ଯାଇଥିବାରୁ ଲୋକମାନେ ସହଜରେ ଜାଣି ପାରୁଥିଲେ । ଜୈନ ଧର୍ମର ପ୍ରଚାରକମାନେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ ଏହି ଧର୍ମର ପ୍ରସାର ଘଟାଇଥିଲେ । ଏହି ଧର୍ମ କେବଳ ଭାରତବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଲା । ମଗଧର ସମ୍ରାଟ ଚନ୍ଦ୍ରଗୁପ୍ତ ମୌର୍ଯ୍ୟ ଏବଂ କଳିଙ୍ଗର ରାଜା ଖାରବେଳ ଜୈନ ଧର୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ଏହାର ପୃଷ୍ଠପୋଷକତା କରିଥିଲେ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଗୁଜୁରାଟ ଓ ରାଜସ୍ଥାନ ରାଜ୍ୟରେ ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ଲୋକ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖାଯାଆନ୍ତି ।

ଜୈନ ଧର୍ମର କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ:

ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ଜୈନ କାର୍ତ୍ତମାନ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ହେଉଛି କର୍ଣ୍ଣାଟକ ଶ୍ରୀବଟ୍ଟବେଲଗୋଲାର ଜୈନ କାର୍ତ୍ତ, ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଏଲୋରା ପାହାଡ଼ରେ ଥିବା ଜୈନ ଗୁମ୍ଫା ଏବଂ ରାଜସ୍ଥାନର ଆବୁ ପର୍ବତରେ ଥିବା ଜୈନ ମନ୍ଦିର । ଓଡ଼ିଶାର ଭୁବନେଶ୍ୱରର ଉଦୟଗିରି ଓ ଖଣ୍ଡଗିରି ପାହାଡ଼ରେ ଜୈନମନ୍ଦିର, ରାଣୀ ଗୁମ୍ଫା ଓ ହାତୀ ଗୁମ୍ଫା ରହିଛି ।

ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ କିପରି ଜୀବନଯାପନ କରିଥାନ୍ତି, ଆଲୋଚନା କରି ଲେଖ ।

ମହାବୀରଙ୍କ ପରେ ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ଶ୍ୱେତାମ୍ବର ଓ ଦିଗମ୍ବର ନାମକ ଦୁଇଟି ଶ୍ରେଣୀରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ଯେଉଁ ଜୈନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଧଳା ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ଶ୍ୱେତାମ୍ବର ଓ ଯେଉଁମାନେ କୌଣସି ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କଲେ ନାହିଁ ସେମାନଙ୍କୁ ଦିଗମ୍ବର କୁହାଗଲା ।

ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ଓ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମ :

ନେପାଳ ଦେଶର ହିମାଳୟର ପାଦ ଦେଶରେ କପିଳବାସ୍ତୁ ନଗରୀ ଅବସ୍ଥିତ । ଶାକ୍ୟ ନାମକ ଏକ କ୍ଷତ୍ରୀୟ ବଂଶର ରାଜା ଶୁଦ୍ଧୋଦନ ଏହାର ଶାସକ ଥିଲେ । ତାଙ୍କ ରାଣୀ ମାୟା ଦେବୀ ଲୁମ୍ବିନୀ ଉଦ୍ୟାନରେ ଏକ ପୁତ୍ର ସନ୍ତାନକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଥିଲେ । ଏହାର ସାତ ଦିନ ପରେ ମାୟା ଦେବୀଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସାତ ଦିନର ଶିଶୁ ପୁତ୍ରକୁ ତା’ର

ମାଉସୀ ଗୌତମୀ ଲାଳନପାଳନ କରିଥିଲେ । ଗୌତମୀଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପାଳିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେହି ଶିଶୁ ପୁତ୍ରଟିର ନାମ ଗୌତମ ରଖାଯାଇଥିଲା । ଗୌତମଙ୍କ ଅନ୍ୟ ନାମ ଥିଲା ସିଦ୍ଧାର୍ଥ । ବୋଧୁ ବା ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ସେ ହେଲେ ବୁଦ୍ଧ । ଗୌତମ ବୁଦ୍ଧ ମହାବୀରଙ୍କ ସମସାମୟିକ ଥିଲେ ।

ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ରାଜବଂଶରେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଗୌତମଙ୍କର ସଂସାର ପ୍ରତି ବିରାଗ ମନୋଭାବ ଦେଖା

ଗୌତମଙ୍କର ନଗର ପରିକ୍ରମା ସମୟର ଏକ ଦୃଶ୍ୟ

ଦେଇଥିଲା । ସେ ରାଜକୀୟ ପରିବେଶରୁ ଦୂରେଇ ରହୁଥିଲେ । ପୁତ୍ରର ଅନାଗ୍ରହ ଦେଖି ପିତା ଶୁଦ୍ଧୋଦନ ତାଙ୍କୁ ଯଶୋଧାରୀ ନାମ୍ନୀ ଏକ ସୁନ୍ଦରୀ ରାଜକନ୍ୟା ସହ ବିବାହ କରାଇ ଦେଲେ । ବିବାହପରେ ତାଙ୍କର ରାହୁଳ ନାମକ ପୁତ୍ର ଜାତ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ସନ୍ତାନ, ବିବାହ ଓ ରାଜ ସୁଖ ଗୌତମଙ୍କୁ ସଂସାର ମଧ୍ୟରେ ବାନ୍ଧିରଖି ପାରି ନଥିଲା । ଗୌତମ ନଗର ପରିକ୍ରମା କରୁଥିବା ସମୟରେ ଏକ ବୃଦ୍ଧ, ଏକରୋଗୀ ଓ ଏକ ଶବ ଦେଖୁଥିଲେ । ଏହି ଦୃଶ୍ୟ ସବୁ ଦେଖି ତାଙ୍କ ମନରେ ବୈରାଗ୍ୟ ଭାବ ଆସିଲା । ସେ ଭାବିଲେ ସଂସାରରେ ରହିଲେ ଏହି ସବୁ ଦୁଃଖ ଭୋଗିବାକୁ ହେବ ।

ଗୌତମଙ୍କର ନଗର ପରିକ୍ରମା ସମୟର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୃଶ୍ୟ

ଏହା ପରେ ଦିନେ ଗୌତମ ବସନ ପରିହିତ ଜଣେ ସାଧୁଙ୍କୁ ଦେଖି ସେ ଉପଲବ୍ଧ କରିଥିଲେ ଯେ ସାଂସାରିକ ଦୁଃଖ ଓ କଷ୍ଟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଏକମାତ୍ର ମାର୍ଗ ହେଲା ସନ୍ନ୍ୟାସ । ଏହା ତାଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଅଣତରିଶ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଏକ ଗଭୀର ରାତିରେ ସ୍ତ୍ରୀ, ପୁତ୍ର ଓ ରାଜପ୍ରାସାଦକୁ ଛାଡି ସତ୍ୟର ସନ୍ଧାନ ପାଇଁ ଗୃହ ତ୍ୟାଗ କଲେ । ଏହି ସଂସାର ତ୍ୟାଗକୁ ବୌଦ୍ଧଗ୍ରନ୍ଥରେ ‘ମହାଭିନିସ୍ତମଣ’ କୁହାଯାଇଛି ।

ଗୃହ ତ୍ୟାଗ କରି ଗୌତମ ଛଅ ବର୍ଷଧରି ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ବୁଲି ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରିବାର ମାର୍ଗ ଖୋଜିଥିଲେ । ସେ ଆରାଦକାଳୀନ ଏବଂ ରୁଦ୍ରକ ରାମପୁତ୍ର ନାମକ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନଙ୍କ ଶିଷ୍ୟ ହେଲେ । ମାତ୍ର ସେଥିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନହେବାରୁ ଗୟାକୁ ଯାଇ ନିରଞ୍ଜନା ନଦୀ କୂଳରେ ଥିବା ଏକ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଗଛ ମୂଳରେ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହେଲେ । ବହୁଦିନ ଧ୍ୟାନମଗ୍ନ ହେବା ପରେ ତାଙ୍କର ଜ୍ଞାନ ପ୍ରାପ୍ତି ହେଲା । ତେଣୁ ସେ ‘ବୁଦ୍ଧ’ ନାମରେ ନାମିତ ହେଲେ । ଯେଉଁ ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ବୃକ୍ଷ ମୂଳରେ ଧ୍ୟାନ କରୁଥିଲେ ସେହି ବୃକ୍ଷକୁ ‘ବୋଧିଦ୍ରୁମ’ ଓ ସେ ସ୍ଥାନକୁ ‘ବୁଦ୍ଧଗୟା’ କୁହାଗଲା । ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ବିହାରରେ ବୋଧଗୟା ନାମରେ ପରିଚିତ ।

ବୁଦ୍ଧଦେବ

ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର :

ଜ୍ଞାନ ଲାଭ ପରେ ବୁଦ୍ଧଦେବ ପ୍ରଥମେ ସାରନାଥର ହରିଶ ଉଦ୍ୟାନରେ ପାଞ୍ଚଜଣଙ୍କୁ ଧର୍ମବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ଏହି ପ୍ରଥମ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାରକୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ‘ଧର୍ମଚକ୍ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ’ ବୋଲି କୁହାଯାଏ ।

ବୁଦ୍ଧଦେବ ତାଙ୍କର ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନକୁ ବିତରଣ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇଥିଲେ । ମଗଧକୁ ଯାତ୍ରାକରି ରାଜା ବିମ୍ବିସାର ଓ ଅଜାତ ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇ ଥିଲେ । କୋଶଳ ଯାତ୍ରାକରି ରାଜା ପ୍ରସେନ୍ଦ୍ରଜିତ ଓ ରାଣୀ ମଲ୍ଲିକାଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟ କରାଇଥିଲେ । କପିଳବାସ୍ତୁକୁ ଯାଇ ପିତା ଶୁଦ୍ଧୋଦନ, ପୁତ୍ର ରାହୁଳଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରିଥିଲେ । ସମୟକ୍ରମେ ଶ୍ରୀବତ୍ସୀ, ନାଲନ୍ଦା, କୌଶାୟୀ, ତମ୍ବା, ପାବା, କୁଶୀନଗର ଆଦି ସ୍ଥାନ ଭ୍ରମଣ କରି ନିଜର ଧର୍ମମତ ସରଳ ଭାଷାରେ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ୪୫ ବର୍ଷ ବୁଦ୍ଧଦେବ ତାଙ୍କର ଧର୍ମ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ପ୍ରଚାର କରି ୮୦ ବର୍ଷ ବୟସରେ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର କୁଶୀନଗର ସ୍ଥାନରେ ଦେହତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ।

ବୌଦ୍ଧ କାର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର କେତେକ ସ୍ଥାନର ନାମ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।

ବୌଦ୍ଧଧର୍ମର ନୀତି :

ବୁଦ୍ଧଦେବ ଚାରୋଟି ସତ୍ୟ ପ୍ରଚାର କରିଥିଲେ । ଏହାକୁ “ଚତୁଃ ଆର୍ଯ୍ୟ ସତ୍ୟ” କୁହାଯାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- ମନୁଷ୍ୟ ଜୀବନ ଦୁଃଖ ପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହି ଦୁଃଖର କାରଣ ହେଉଛି କାମନା । କାମନାର ବିନାଶରେ ଦୁଃଖର ବିନାଶ । ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ମାର୍ଗ ମାଧ୍ୟମରେ କାମନାର ବିନାଶ ହୋଇ ପାରିବ । କାମନାର ବିନାଶ ହେଲେ ନିର୍ବାଣ ପ୍ରାପ୍ତିହେବ ।

ସେହି “ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗ ମାର୍ଗ” ହେଲା - ୧. ସତ୍ ବିଶ୍ୱାସ, ୨. ସତ୍ ଚିନ୍ତା, ୩. ସତ୍ କର୍ମ, ୪. ସତ୍ ବାକ୍ୟ, ୫. ସତ୍ ଆଚାର, ୬. ସତ୍ ଉଦ୍ୟମ, ୭. ସତ୍ ଜୀବିକା, ୮. ସତ୍ ସଂକଳ୍ପ । ଏହା ବ୍ରାହ୍ମଣ ଧର୍ମର କୋମଳତା ଜୈନ ଧର୍ମର କଠୋରତାର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାକୁ ‘ମଧ୍ୟମ ପଥ’ କୁହାଯାଏ ।

ଗୌତମ ଅହିଂସା ଆଚରଣ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଜଣେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମନୁଷ୍ୟ ବା ପ୍ରାଣୀକୁ ହତ୍ୟା ବା ଆଘାତ କରିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ବୋଲି ବୁଦ୍ଧଦେବ ତାଙ୍କ ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ କହିଥିଲେ ।

ବୁଦ୍ଧଦେବ ଈଶ୍ୱରଙ୍କୁ ପୂଜାକରିବାର ପକ୍ଷପାତି ନଥିଲେ । ମୂର୍ତ୍ତି ପୂଜା, ଯାଗଯଜ୍ଞ ଏବଂ ବଳି ପ୍ରଥାକୁ ବାରଣ କରିଥିଲେ । ସେ ନୀତିମୟ ଜୀବନଯାପନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରିଥିଲେ ।

ବୌଦ୍ଧସଂଘ :

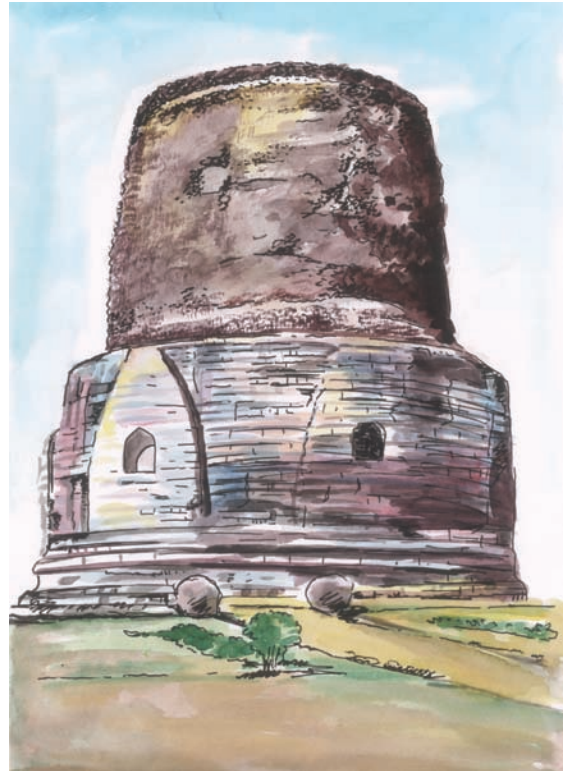
ସଂଘ ଗଠନକୁ ବୁଦ୍ଧଦେବ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଉଥିଲେ । ସେ ତାଙ୍କର ଶିଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ବୌଦ୍ଧ ସଂଘ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଏହି ବୌଦ୍ଧ ସଂଘଭୁକ୍ତ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ସଂଘବଦ୍ଧ ଭାବରେ ବୌଦ୍ଧ ବିହାର ମାନଙ୍କରେ ରହୁଥିଲେ । ବୌଦ୍ଧ ବିହାରଗୁଡ଼ିକରେ ବୌଦ୍ଧ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଧର୍ମ ଚର୍ଚ୍ଚା ଓ ଧ୍ୟାନ କରୁଥିଲେ । ଏହି ବୌଦ୍ଧ ବିହାରଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଶିକ୍ଷାଦାନର କେନ୍ଦ୍ରରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା । ବୌଦ୍ଧମାନଙ୍କୁ ଏଠାରେ ଶିକ୍ଷାଦାନ କରାଯାଉଥିଲା ଓ ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ପ୍ରଚାର ମଧ୍ୟ କରାଯାଉଥିଲା । ବୌଦ୍ଧ ସଂଘରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ହେଲେ, ଜଣକୁ ମସ୍ତକ ଲକ୍ଷିତ ହୋଇ ଓ ଚୈରିକ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରି ତ୍ରିବାର ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବାକୁ ହେଉଥିଲା-

“ବୁଦ୍ଧଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି,
ଧର୍ମଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି
ସଂଘଂ ଶରଣଂ ଗଚ୍ଛାମି ।”

ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥକୁ ତ୍ରିପିଟକ କୁହାଯାଏ ।

ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ କେତେକ ରାଜା ଓ ବଣିକମାନେ ଅର୍ଥ ଦାନ କରି ବିହାର (ମଠ) ଓ କୀର୍ତ୍ତିମାନ ତିଆରି କରିଥିଲେ । ଭାରତର ସାରନାଥ, ସାଞ୍ଚି, ବୋଧିଗୟା ଏବଂ ଓଡ଼ିଶାର ଧଉଳି, ରତ୍ନଗିରି, ଲଳିତଗିରି, ଉଦୟଗିରି, ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ପାହାଡ଼ରେ ବୌଦ୍ଧ ସ୍ତୁପ ଏବଂ ବିହାରମାନ ରହିଛି । ସ୍ତୁପ ବୌଦ୍ଧ ଶିଳ୍ପକଳାର ଏକ ମୁଖ୍ୟ ନିଦର୍ଶନ ।

ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ ସମଗ୍ର ଭାରତ ଓ ଭାରତ ବାହାରେ ତିବ୍ବତ, ଚୀନ, ଜାପାନ, ଶ୍ରୀଲଙ୍କା, ମିଆଁମାର, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ, କୋରିଆ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହି ବୌଦ୍ଧଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଦୁଇଟି ସଂପ୍ରଦାୟରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ଯଥା, ହୀନଯାନ ଓ ମହାଯାନ ।

ସାରନାଥର ବୌଦ୍ଧସ୍ତୁପ

ସ୍ତୁପର ଆକାର କିପରି ? ଏହାକୁ ବୌଦ୍ଧମାନେ କ’ଣ ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର କରନ୍ତି, ତଥ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କର ।

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରଶ୍ନଗୁଡ଼ିକର ୫୦ଟି ଶବ୍ଦରେ ଉତ୍ତର ଦିଅ ।

- (କ) ‘ଉପନିଷଦ’ ରୁ ଆମେ କ’ଣ ଜାଣି ପାରିବା ?
- (ଖ) ଉପନିଷଦରେ କେଉଁ ବିଷୟ ଉପରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ?
- (ଗ) କଠୋପନିଷଦରେ କେଉଁ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ?
- (ଘ) ପାର୍ଶ୍ବନାଥ କିଏ ? ସେ କ’ଣ କହିଥିଲେ ?
- (ଙ) ମହାବୀରଙ୍କ ଜନ୍ମ ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କର ।
- (ଚ) ଜୈନ ଧର୍ମର ପ୍ରସାର କେଉଁ କାରଣରୁ ହୋଇପାରିଥିଲା ?
- (ଛ) ମହାବୀର ଜିନ କର୍ମବାଦ ଉପରେ କ’ଣ କହିଛନ୍ତି ?
- (ଜ) ଜୈନ ‘ପଞ୍ଚମହାବ୍ରତ’ କ’ଣ ?
- (ଝ) ଜୈନ ଧର୍ମର କୀର୍ତ୍ତିତ୍ବ କେତୋଟି ସ୍ଥାନର ନାମ ଲେଖ ।
- (ଞ) ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଜନ୍ମ ଓ ବାଲ୍ୟାବସ୍ଥା ବର୍ଣ୍ଣନା କର ।
- (ଟ) ଗୌତମ ଗୃହତ୍ୟାଗ କରିବାର କାରଣ କ’ଣ ଥିଲା ?
- (ଠ) ଗୌତମ କାହିଁକି ବୁଦ୍ଧ ନାମରେ ପରିଚିତ ହେଲେ ?
- (ଡ) ବୁଦ୍ଧଦେବ ତାଙ୍କ ଧର୍ମ କିପରି ପ୍ରସାର କରିଥିଲେ ?
- (ଢ) ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ସତ୍ୟଗୁଡ଼ିକ କ’ଣ ?
- (ଣ) ‘ଆର୍ଯ୍ୟ ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗମାର୍ଗ’ କ’ଣ ?

୨. ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନପାଇଁ ଚାରିଗୋଟି ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉତ୍ତର ରହିଛି । ସେଥିରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରଟି ବାଛି ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ପୂରଣ କର ।

- (କ) ଅର୍ଜୁନ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ଠାରୁ _____ ଲାଭ କରିଥିଲେ ।
(କ) କର୍ମଜ୍ଞାନ, (ଖ) ଶାସ୍ତ୍ରଜ୍ଞାନ, (ଗ) ବ୍ରହ୍ମଜ୍ଞାନ, (ଘ) ସୃଷ୍ଟିଜ୍ଞାନ
- (ଖ) ଯାହାକୁ ଅଧ୍ୟୟନ କରିବା ଦ୍ବାରା ବ୍ରହ୍ମପ୍ରାପ୍ତି ହୁଏ ତାକୁ _____ କହନ୍ତି ।
(କ) ବ୍ରାହ୍ମଣ, (ଖ) ଉପନିଷଦ, (ଗ) ଆରଣ୍ୟକ, (ଘ) ବେଦ ।
- (ଗ) ଭାରତୀୟ ଦାର୍ଶନିକ _____ ଅଦୈତବାଦର ପ୍ରବର୍ତ୍ତକ ।
(କ) ଶଙ୍କରାଚାର୍ଯ୍ୟ, (ଖ) ବଲ୍ଲଭାଚାର୍ଯ୍ୟ, (ଗ) ମାଧ୍ବାଚାର୍ଯ୍ୟ, (ଘ) ରାମାନୁଜ

- (ଘ) ଜୈନଧର୍ମର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ରାଜା _____ ବିଭିନ୍ନ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇଥିଲେ ?
 (କ) ବିନ୍ଦୁସାର, (ଖ) ଅଜାତଶତ୍ରୁ, (ଗ) ଅଶୋକ, (ଘ) ଖାରବେଳ
- (ଙ) _____ ଶ୍ରେଣୀର ଜୈନ ସନ୍ନ୍ୟାସୀମାନେ ଶ୍ୱେତବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରନ୍ତି ।
 (କ) ଦିଗମ୍ବର, (ଖ) ଶ୍ୱେତାମ୍ବର, (ଗ) ଆଜିବୀକ, (ଘ) ନିର୍ଗନ୍ଧ
- (ଚ) ସାରନାଥଠାରେ ବୁଦ୍ଧଦେବ _____ ଜଣ ଶିଷ୍ୟଙ୍କୁ ବୌଦ୍ଧଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇଥିଲେ ।
 (କ) ୨, (ଖ) ୫, (ଗ) ୧୧, (ଘ) ୨୩
- (ଛ) ଓଡ଼ିଶାରେ ବୌଦ୍ଧକୀର୍ତ୍ତି _____ ଠାରେ ରହିଅଛି ।
 (କ) ରତ୍ନଗିରି, (ଖ) ଖଣ୍ଡଗିରି, (ଗ) ନିୟମଗିରି, (ଘ) ମହେନ୍ଦ୍ରଗିରି

୩. ନିମ୍ନୋକ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦୁଇଟି ବାକ୍ୟରେ ପ୍ରଦାନ କର ।

- (କ) ଭାରତୀୟ ରକ୍ଷି ଓ ମହର୍ଷିମାନେ ଉପନିଷଦକୁ କିପରି ବ୍ୟାଖ୍ୟା କରିଛନ୍ତି ?
- (ଖ) ମହାବୀରଙ୍କ ପୂର୍ବରୁ କେତେଜଣ ଜୈନ ତୀର୍ଥଙ୍କର ଥିଲେ ? ପ୍ରଥମ ଓ ମହାବୀରଙ୍କ ପୂର୍ବ ତୀର୍ଥଙ୍କରଙ୍କ ନାମ ଲେଖ ।
- (ଗ) ‘ଜିନ’ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ କ’ଣ ? ମହାବୀରଙ୍କ ପ୍ରଚାରିତ ଧର୍ମକୁ କ’ଣ କୁହାଗଲା ?
- (ଘ) ମହାବୀର କେଉଁ ସ୍ଥାନରେ ଦେହ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ ?
- (ଙ) ମହାବୀର କର୍ମବାଦ ସମ୍ବନ୍ଧରେ କ’ଣ କହିଥିଲେ ?
- (ଚ) ବୁଦ୍ଧଙ୍କ ନାମ ଗୌତମ କାହିଁକି ହୋଇଥିଲା ?
- (ଛ) ବୁଦ୍ଧଦେବ କୋଶଳ ରାଜ୍ୟ ଓ କପିଳବାସ୍ତୁ ରାଜ୍ୟରେ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ନିଜ ଧର୍ମରେ ଦୀକ୍ଷିତ କରାଇଲେ ?
- (ଜ) ତ୍ରିପିଟକ କ’ଣ ?

୪. ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ବାକ୍ୟରେ ଲେଖ ।

- (କ) ଉପନିଷଦରେ ଆଲୋଚିତ ଜଟିଳ ତତ୍ତ୍ୱଗୁଡ଼ିକ କ’ଣ ?
- (ଖ) ଉପନିଷଦର ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱର କଥୋପକଥନ କାହା କାହା ମଧ୍ୟରେ କରାଯାଇଛି ?
- (ଗ) ଜୈନଧର୍ମର ମୂଳ ମନ୍ତ୍ର କ’ଣ ଥିଲା ?
- (ଘ) ଜୈନ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀମାନେ କେତେ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ?
- (ଙ) ‘ମହାଭିନିସ୍ତମଣ’ ର ଅର୍ଥ କ’ଣ ?
- (ଚ) ‘ଧର୍ମଚକ୍ର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ’ କହିଲେ କ’ଣ ବୁଝ ?

୫. 'କ' ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦମାନଙ୍କ ସହ 'ଖ' ସ୍ତମ୍ଭର ସମ୍ପର୍କିତ ଶବ୍ଦକୁ ଗାର ଟାଣି ଯୋଡ଼ ।

'କ' ସ୍ତମ୍ଭ

ମଧ୍ୟମ ପଥ

ଆବୁ ପର୍ବତ

ନଚିକେତା

'ଖ' ସ୍ତମ୍ଭ

ଜୈନମନ୍ଦିର

ଜୈନ ଧର୍ମ

ଉପନିଷଦ

ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମ

ତୁମପାଇଁ କାମ :

ବିଭିନ୍ନ ବୌଦ୍ଧ କାର୍ତ୍ତିର ଚିତ୍ର ସଂଗ୍ରହ କରି ଆଲବମ୍‌ଟିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।